

De architect als de natuurlijke bemiddelaar binnen de eigen dynamiek van Gent

Doorlichting architectuurcultuur Gent in het kader
van 'Architectuur als Buur – 20 jaar later'

BAVO

www.bavo.biz

9 oktober 2009

Vraag

- Architectuur als buur – 20 jaar later
- Onderzoek naar meerwaarde van architectuur in Gent
 - Authenticiteit en kwaliteit
 - Bemiddelen binnen dynamiek

Vlaamse architectuursteden

- Brussel
- Brugge
- Kortrijk
- Antwerpen
- ...
- Gent

Architectuurcultuur Antwerpen

- Grotere schaalniveau
- Stedelijke overheid
- Trots en wij-gevoel

- Patrick Janssens
- Stadsbouwmeester
- Vlaams Architectuurinstituut

- Enthousiasme architecten

Architectuurcultuur Gent

- Spontane architectuurcultuur
- Aansluiten op natuurlijke dynamiek in Gent
- Rebelse geschiedenis
- Strijd tegen grote ontwikkelingen (blinde destructie)
- Authenticiteit van het erfgoed
- Bewuste, niet al te rijke middenklasse (veel studenten)

- Architecten als natuurlijke bemiddelaars

Gelijklopende praktijk

- Ontwikkelen van oude havengebieden
- Verfraaien van winkelwandelgebieden
- Herwaarderen 19de-eeuwse gordel
- Stimuleren van creatieve broedplaatsen
- Ontpitten van bouwblokken
- Opruimen van krotten
- Aanleg van groene sproeten
- Aantrekken jonge autochtone gezinnen
- ...

Calimero

- Gent is een kleinere stad
- Gent heeft een provinciaal karakter
- Gent communiceert minder goed
- Gent is te laat met haar stadsmarketing
- ...

Achtergrond

- Weinig gestroomlijnde communicatie
- Foute perceptie
- Misplaatste bescheidenheid
- Gebrek aan zelfkennis

1) Meerwaarde van bescheidenheid

- Langzame en moeizame productie van architectuur
- Wél spontaner, zelfstandiger en authentieker

- Bruggen naar Rabot
- Kavelprojecten

Bruggen naar Rabot

- Gerechtsgebouw in achtergesteld woongebied
- Sobere, neutrale architectuurlijn (Beel-Achtergael)
- Multifunctioneel park (Michel Desvigne)
- Ondergronds buurt- en jongerencentrum (Beel-Achtergael)
- Brug

- Diverse opdrachtgevers
- Betrokkenheid bewoners animeren
- Esthetische continuïteit

Kavelprojecten

- Kankers in 19de-eeuwse gordel
- Jonge bouwlustige Vlaamse gezinnen

- Bouwrijp maken van kavel (Agsob)
- Organisatie van architectenpool (Agsob)
 - URA, BULK, Jan De Vylder, BARAK, e.a.

- Architecten ontwikkelen virtueel ontwerpmodel
- Koper kiest architect adhv modellen
- Model verder afstemmen op woonverlangens

Uniek productieproces

- Integratie van programma's en projecten
- Kortsluiting van verschillende partijen
- Vergt energie, idealisme en geduld
- Voortdurende gevaar van uitstel
- Wél leuker, spannender en authentieker

2) Architect als natuurlijke bemiddelaar

- Gent als een dynamisch systeem
- Het én-én denken
- Traditionele arbeidsverdeling

Eigen dynamiek van Gent

- Spontane stedelijke ontwikkeling van onder 4 torens
 - kerktorens, belfort, boekentoren
- Laat zich niet beheersen
- Vlechtwerk van actoren en krachten die elkaar voortdurend aantrekken en afstoten (rhizoom)
- Zelforganiserend vermogen
- Burgers en ondernemers als kleine/middelgrote/grote investeerders

Het én-én denken

- Dynamiek en zelforganisatie vraagt zorg
- Stedelijke overheid beperkt tot regie/management
- Fijnmazig netwerk van kabinetten, diensten en cellen
- Afstemmen en integratie
 - Ruimtelijk-fysieke ingrepen afstemmen op economische overwegingen en sociaalculturele initiatieven
 - Erfgoed en ontwikkeling
 - Stadsvernieuwing en stadsontwikkeling

Voordelen van én-én denken

- Betrokkenheid van diverse actoren
- Projecten van elkaar afhankelijk
- Problemen verzachten die je zelf veroorzaakt
- Neutralisatie van gemakkelijke kritiek (NiMBY)

Spontane arbeidsverdeling

- Stedelijke overheid doet regie
- Burger en ondernemers als investeerder
- Architect als bemiddelaar

Voorbeeldfunctie architect (1)

- Les Ballets C de la B en LOD op de Bijloke (Jan De Vylder)
- Verlichte omgang verleden en toekomst
- Spannend beeld
- Correcte afleesbaarheid van de geschiedenis
- Subtiele aankondiging van het nieuwe creatieve tijdperk

Voorbeeldfunctie architect (2)

- Gerechtsgebouw en JOC op Rabot site (Beel-Achtergael)
- Professionele afweging van economische belangen en sociale verlangens
- Gebruik van sokkel gerechtsgebouw als publieke ruimte
- Ondergrondse jongerenruimte beperkt overlast
- Esthetische continuïteit

Uitdaging

- Bewustwording van unieke nichepositie voor architect als natuurlijke bemiddelaar binnen de dynamiek van Gent
- Kansen krijgen, kansen grijpen

Historisch precedent

- Architectuur als buur
- Afrekenen met architecturaal analfabetisme
- Diverse actoren (stadsdienst, particulier, beroepsorganisaties)
- Sensibilisatie rond architecturale meerwaarde
 - Tegenwicht tegen té eng behoud van erfgoed (Brugge)
 - Tegenwicht tegen ahistorisch handelen (WOIII)
- Uitspelen voorbeeldfunctie van architect als bemiddelaar
- Meerwaarde van eigentijdse architectuur aantonen:
 - Grotere en correcte afleesbaarheid van geschiedenis
 - Architecturale kwaliteit binnen nieuwe ontwikkelingen

Belangrijk

- Vasthouden en herhalen van het kantelmoment van 'Architectuur als Buur' binnen de context vandaag
- Groot bewustzijn vandaag voor architecturale kwaliteit onder burgers, ondernemers en overheden
- Tegemoet komen aan misplaatste bescheidenheid en gebrek aan zelfkennis in architectuursector

Instrumenten

- Kandidaatstellingen binnen Stedelijke diensten
- Agsob
- Kwaliteitskamer (nieuw!)
- Architectuurverenigingen
- Interessante stadsprojecten
 - Oude Dokken, Krook, Sint-Pietersstation, Universiteitsgebied, ...
- Voorbeeld Gentse architecten
 - Juliaan Lampens, Robbrecht & Daem, Marie-José Vanhee, Goris-Coussée, Wim Cuyvers, De Smet-Vermeulen, ...
- ...

Gemiste kansen

- Gentse architectuurscholen zijn onzichtbaar en afwezig in debat over het verleden en toekomst van Gent
- Gentse architectuurambassadeur naar model van Jan Hoet (kunst), Alain Platel (dans), Gerard Mortier (muziek)
- Beperkte betrokkenheid van Rem Koolhaas (OMA) in plannen en uitvoering Oude Dokken
- ...

Leermoment

- Gentse architectuursector moet de stad verder naar haar evenbeeld scheppen
- Bescheiden, betrokken en met zin voor afweging
- “(Architecturale en ruimtelijke) kwaliteit komt niet vanzelf, maar vraagt betrokkenheid van iedereen en ruimte voor debat.”
 - Karin Temmerman, Schepen van Stadsontwikkeling, Mobiliteit en Woneb